Eduskunnan talousvaliokunnalle

Pyydettynä vastineenaan hallituksen esityksestä eduskunnalle osakesäästötilistä annetun lain 5§:n muuttamisesta HE 44/2023 vp annettujen asiantuntijalausuntojen johdosta valtiovarainministeriö ilmoittaa seuraavaa.

Finanssialan lausunnossa esille nostettu normikollision huomioiminen lainsäädännössä edellyttäisi perusteellisempaa arviointia, kuin on mahdollista talousvaliokunnan käsittelyn yhteydessä toteuttaa.

Finanssiala ry (jäljempänä FA) huomauttaa normikollisiosta, joka voisi syntyä tilanteissa, joissa osakesäästötililaki edellyttää kirjallisen huomautuksen antamista, ennen tilin irtisanomista. Finanssiala esittää osakesäästötilin irtisanomisperusteiden laajentamista koskemaan tilanteita, joissa asiakas on tahallisesti käyttänyt palveluntarjoajan palveluita laittomiin tarkoituksiin tai syyllistynyt rikokseen, kuten petokseen palveluntarjoajaa kohtaan. Finanssiala on esittänyt kommenttinsa tueksi viittauksia muuhun lainsäädäntöön kuten LLL:n 15 luvun 6 b §:ään, joka mahdollistaa perusmaksutilin irtisanomisen ilman kirjallista huomautus, jos asiakas on tahallisesti käyttänyt maksutiliä laittomaan tarkoitukseen. Samoin viitataan Rahanpesulain 4 luvun 4 §:ään, joka kieltää paljastamasta epäilylle ilmoitusta ja vastaava kielto koskee markkinoiden väärinkäytön estämistä ja havaitsemista.

> **VM**: toteaa, että oikean tasapainon löytäminen toisaalta palveluntarjoajan perustellun intressin ja toisaalta säästäjän oikeusturvan välillä on tärkeää FA:n esille nostamassa kysymyksessä. Yhtäältä on tärkeää turvata palvelun tarjoajan mahdollisuus toimia tilanteissa, joissa asiakkaan toiminta mahdollisesti ylittää laillisuuden rajan ja toisaalta asiakkaan oikeusturva edellyttää asian selvittämistä asianmukaisessa prosessissa, ennen kuin päädytään toimiin, jotka vaikeuttavat asiakkaan toimintaa. VM:n näkemyksen mukaan olisi vielä tarpeen selvittää perusteellisesti FA:n nostamien tilanteiden erityispiirteitä ja samankaltaisuuksia muun lainsäädännön kanssa tarkemmin ja säädösmuutoksen mahdollisia vaikutuksia ennen lainmuutostoimiin ryhtymistä, mikä ei nyt käsillä olevassa muutosaikataulussa ole mahdollista.
>
> **FA:n** lausunnossa todetaan ” Jos osakesäästötilisopimuksen ehtojen rikkominen on yhteydessä tapahtumaan, josta on tehty myös epäilyttävää liiketoimea koskeva ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle, niin Rahanpesulain mukainen salassapitovelvollisuus voi estää kirjallisen huomautuksen ja rikkomuksen korjausmahdollisuuden antamisen.”.
>
> Rahanpesulain (444/2017) 4 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan ” Ilmoitusvelvollinen ei saa paljastaa 1 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tekemistä tai selvittelyä sille, johon epäily kohdistuu, eikä muulle henkilölle.” **VM:n** näkemyksen mukaan kuitenkin, vaikka rikkominen olisi yhteydessä tapahtumaan, josta on tehty epäilyttävää liiketoimea koskeva ilmoitus, ei salassapitovelvollisuus ulotu tähän kirjallisen huomautuksen perusteeseen, jos siinä ei mainita ilmoituksen tekemistä tai selvittelyä. Salassapitovelvollisuus liittyy vain ilmoituksen tekemiseen ja selvittelyyn. Ilmoitusta ei yksinään tarvitse eikä sitä tule käyttää kirjallisen huomautuksen perusteena vaan kirjallisen huomautuksen perusteena on aina osakesäästötilisopimuksessa mainittujen ehtojen rikkominen.

OSTL:n 12 §:n 2 momentin mukaan ”… jos säästäjä jättää toistuvasti tai törkeää huolimattomuutta osoittaen noudattamatta osakesäästötilisopimuksen ehtoja, eikä kirjallisesta huomautuksesta huolimatta korjaa rikkomusta.”. Eli käytännössä kirjallisen huomautuksen pitää sisältää ehtojen noudattamatta jättäminen (ja todeta se) eikä siinä tarvitsisi mainita rahanpesulain 4 luvun 1 §:n mukaisen ilmoituksen tekemistä, sillä tämähän jää ilmoitusvelvollisen omaan harkintaan onko ehtojen noudattamatta jättäminen ollut epäilyttävä liiketoimi.**VM katsoo**, että FA:n tarkoittaman normikollision syntyminen sanotulla perusteella on epätodennäköistä.

Osakesäästötilin palveluntarjoajien määrä on rajallinen (kuusi palveluntarjoajaa) ja määrä on vielä rajallisempi, jos sijoitukset kohdistuva ulkomaisiin rahoitusvälineisiin. Palveluntarjoaja voi järjestelmätasolla varmistaa, että osakesäästötilin sijoitustoimeksiannot kohdistuvat lain sallimiin sijoituskohteisiin tai rajatumpaan joukkoon kuten esim. vain kotimaisiin sijoituskohteisiin. Osakesäästötilin irtisanomisesta voi seurata merkittävä hankaluus osakesäästäjälle, kun tämän on etsittävä varoilleen uusi palveluntarjoaja. Kirjallisen huomautuksen menettely ja sen perustelut on siten tarpeen säilyttää, jotta säästäjä voi varautua palveluntarjoajan vaihtamiseen tai mahdollisesti välttää tilin irtisanomisen. VM katsoo, että mikäli osakesäästötilin irtisanomisperusteita haluttaisiin laajentaa, tulisi muutoksen mahdolliset vaikutukset arvioida huolellisesti.

Vastaavasti tulisi perusteellisesti arvioida markkinoiden väärinkäytösasetuksen perusteella tehtyjen tilin irtisanomisperusteiden laajentaminen ja erityisesti kirjallisen huomautuksen käyttäminen. Näissä tilanteissa myös sijoittajan oikeusturva edellyttää asian tutkimista ja ratkaisua asianmukaisessa prosessissa, ennen tilin irtisanomista.